

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R.P. Leonardi Lessii E Societate Iesv Theologi. In D.
Thomam De Beatitudine. De Actibus Humanis. De
Incarnatione Verbi. De Sacramentis Et Censuris.
Prælectiones Theologicae Posthumæ**

Lessius, Leonardus

Lovanii, 1645

Art. 4. Vtrum actus exterior aliquid bonitatis vel malitiæ addat actui
interno.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72898](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72898)

D V B I V M.

Virum actus interior & exterior sint unum numero peccatum?

17
Scotus do-
cet esse duo
peccata.

S Scotus Quodl. 18. art. 3. docet propriè esse duo peccata. Eadem est sententia Gabriëlis in 2. dist. 42. art. 2.

Primò, Quia sunt duo actus distincti, quorum vterque secundùm se habet propriam repugnantiam contra rectam rationem, & legem diuinam.

Secundò, Quia diuersis præceptis prohibentur furtum externum, & voluntas furandi; adulterium externum & concupiscentia vxoris alienæ, vt patet in præceptis Decalogi.

Tertiò, Quia actio externa punitur: ergo per se est peccatum.

Actus inter-
rior & ex-
terior phy-
sicè sunt
duo actus.

Respondeo & Dico Primò, Voluntas interna & opus externum sunt actus distincti, habentque distinctas bonitates & malitias, si physicè loquamur. Vnde & physicè dici possunt duo mala opera, & duo peccata. Et hoc tantùm probat prima ratio.

18
Moraliter
vni.

Dico Secundò, Moraliter tamen sunt vnus numero actus & vnus peccatum. Est communis sententia Doctorum.

Ratio est primò, Quia voluntas interior, & actus exterior habent eandem numero libertatem; vt patet ex supradictis, quæst. 17: atqui libertas tribuit esse morale actui: ergo habent idem esse morale, ac proinde sunt vnus actus in genere moris: sicut anima & corpus sunt vnus viuens, vnus sentiens, quia habent vnã vitam & eundem sensum: corpus enim eodem sensu sentit, quo anima, & eadem vitã viuunt. Pari modo actus externus eadem bonitate est laudabilis quã actus internus.

Secundò, Quia vnitas moralis sicut & artificialis, non postulat tantam simplicitatem & partium coniunctionem, quantam vnitas naturalis: sicut enim vt opus artificiale sit vnus, v. g. vna domus, vna vestis, non requiritur nisi certa partium dispositio & coherencia; ita vt actio sit vna moraliter, sufficit dependentia exterioris ab interiore, & habitudo ad vnus terminum.

Tertiò, Quia actus exterior naturã suã pendet ab interiore, estque eius veluti complementum & terminus: ergo in ratione moris non debet cenferi opus distinctum.

Omnis a-
ctus qui
ordinis quo-
dam ex vi
vnus in-
tentionis
sequuntur,
censentur
vnus actus

Hinc fit vt omnes actus qui ordine quodam ex vi alicuius intentionis sequuntur & ad vnus terminum tendunt, censentur moraliter vnus numero actus; quia habent inter se connexionem, & dependentiam, & ordinem ad vnus terminum: vt intentio, consilium, iudicium, electio, imperium, vsus. Et quamuis intentio, electio & imperium, habeant diuersam libertatem, tamen propter connexionem & dependentiam in ordine ad eundem terminum, censentur moraliter vnus actus. Maior tamen est vnitas moralis, vbi tantùm est vna libertas.

Ex dictis patet Responso ad primum argumentum.

Soluuntur
Argumenta
in Scoti.

Ad secundum, Illi actus diuersis præceptis prohibentur, non quòd diuersa sint peccata, sed vt populus ille intelligeret, non solum opus externum, sed etiam internam cupiditatem, pec-

catum esse. Itaque ob illius populi ruditatem hoc factum.

Ad tertium, Numquam actio externa secundùm se punitur, id est, præcisa voluntate interna. Sed sicut sola bona voluntas meretur laudem, ita sola mala voluntas meretur penam.

ARTICVLVS IV.

Virum actus exterior aliquid bonitatis vel malitia addat actui interno?

P Prima Conclusio. Actus exterior quatenus est bonus ex ordine ad finem, nihil bonitatis addit actui interno. Ratio est, Quia tota hæc bonitas est in solo actu interno, & solum denominatione extrinseca tribuitur externo.

Secunda Conclusio. Actus exterior vt est bonus ex materia & circumstantijs, aliquid addit actui interno. Ratio est, Quia talis actus exterior secundùm se habet bonitatem obiectiuam, quæ formaliter terminat actum voluntatis, & hanc bonitatem addit actui interno.

Tertia Conclusio. Si desit facultas operandi, & voluntas alioqui ex se sit perfecta, actus interior solus tam est bonus moraliter, quàm interior & exterior simul. Probatur, Quia tunc defectus actus externi est omnino inuoluntarius: atqui inuoluntarium sicut non meretur præmium, ita neque de præmio vel pœna quicquam detrahit.

Notandum, Opus externum per se multis modis aliquid commodi vel incommodi adferre, quod opus internum solum præstare non potest.

20
Opus ex-
ternum ad
multa va-
let visus

Primò, Quia scandalum & ædificatio proximorum, damnum & resitutio, pax & perturbatio generis humani, ex operibus externis prouenit.

Secundò, Quia sanctificatio per Sacramenta & per sacrificia fit operibus externis. Ipsum quoque externum martyrium habet vim sanctificandi, iuxta probabiliorẽ sententiam, quam interna voluntas sola non habet.

Tertiò, Quia actus externi valent ad satisfactionem pro pœna temporali, vt alibi ostensum est.

Quartò, Quia actibus externis incurruntur censuræ Ecclesiasticæ; vt excommunicatio, suspensio, interdictum, & irregularitas, non tamen nudis actibus internis quantumuis prauis.

Quintò, Quia actibus externis efficimur habiles ad rectè operandum: crebrò enim ieiunando, orando, officia charitatis obeundo, reddimur faciles & expediti: non similiter solo interno affectu, qui in opus externum exire non potest: hic enim affectus non ita vincit difficultates, quæ in opere sentiri solent. Passionum quoque moderatio & mortificatio maximè perficitur actibus externis.

Sextò, Actus externi sæpè sunt occasio cur affectus interior in seipso fiat melior vel peior: hoc autem fit tripliciter, vt colligi potest ex D. Thoma. Primò, Quia dum versamur in opere externo, vel spes est eius perficiendi, actus interiores multiplicantur. Secundò, Quia ratione operis externi diutius continentur. Tertiò

Tripliciter
affectus in-
ternus fit
melior ra-
tione ope-
ris externa-
lis.

Quia,

Quia ratione operis externi affectus interior accenditur, fitque intensior; idque vel vt impedi- menta occurrentia vincat, sicut cum quis pugnat cum hoste, animus in opere accenditur; Vel quia ex opere voluptatem percipit; vt patet in medi- tatione, oratione, &c. His positis superest

D V B I V M.

Virum actus exterior aliquid bonitatis vel ma- litiae moralis addat supra internum, ita vt uterque simul sit magis laudabilis vel vitu- perabilis, meritorius vel demeritorius, quam internus solus?

NOtandum, Nos hic loqui de actu interno voluntatis, qui ex parte sua est efficax, ita vt, vel re ipsa ex vi ipsius sequatur opus exter- num; vel certe, si non sequatur, id sit non ex de- fectu voluntatis, sed facultatis.

Scotus Quodl. 18. art. 3. tenet partem affir- matiuam. Sed contraria sententia est D. Tho. & communis, pro qua

Negatur.

Respondeo & Dico Primò, Opus externum nihil addere dignitatis meritoriae, vel malitiae demeritoriae voluntati internae. Ita D. Thomas hoc loco cum suis. Durandus in 2. dist. 42. q. 1. nu. 8. & 9. Bonaventura ead. dist. art. 1. qu. 2. Gregorius ibid. quaest. 1. Gabriel ibid. quaest. vii. art. 1. & 2. Occam Quodl. 1. quaest. 20.

Explicatur

Probatur Primò, Ex Scripturis 2. ad Cor. 8. Si voluntas propria est, secundum id quod habet, acce- pta est, non secundum id, quod non habet; id est, si voluntas prompta est in dando pro sua facultate, accepta est Deo, secundum proportionem facultatis. Vnde sequitur, voluntatem pauperis dantis secundum suam facultatem, non minus esse gratam, quam voluntatem diuitis dantis secundum suam, si cetera sint paria. Vnde vltimus infertur; si cui nulla omnino sit facultas, par tamen sit vo- luntas; eam aequè gratam futuram. Ita ferè ex- ponunt Patres hunc locum. Glossa sic habet:

Glossa.

Acceptio diuina non mensuratur secundum quantita- rem eleemosynae, quae non est in potestate dantis, sed secundum promptitudinem voluntatis, quae statim exiret in actum habita facultate. Vnde impedimentum, quod est inuoluntarium, nihil tollit de merito. Theodore- tus, Ea quae offeruntur, viribus singulorum meretur Deus; non enim quantitatem, sed mentis qualitatem respicit. Anselmus, Omnes equaliter dant, si quisque ex tanto dat, quantum habet. Theophylactus, Qui non habet, sine qui non potest, quod ad voluntatem at- tinet, opus implet.

Theodore- tus,

Anselmus,

Theophy- lactus,

Marci 12.

Confirmatur Marci 12. Vbi vidua duo minuta of- ferens laudatur praeter ceteris, quia plus dedit pro sua fa- cultate. Vnde sic argumentor. Si is qui plus dat pro sua facultate, plus est laudabilis ceteris pari- bus; ergo qui dat aequale pro sua facultate, aequa- liter est laudabilis: atqui is qui nihil habet, re ipsa tamen aequali affectu desiderat dare, dat aequale secundum suam facultatem; quia non potest dare, nisi affectu: ergo aequaliter est laudandus.

Confirmatur

Secundò probatur ex Patribus. D. Augustinus lib. 1. de libero arbit. c. 3. Vt intelligas libidinem in adulterio malum esse, si cui etiam non contingat facultas concumbendi cum coniuge aliena, planum tamen ali- quo modo sit eum id cupere, & si potestas detur, facturum esse, non minus reus est, quam si in ipso facto deprehen-

Ex Patri- bus.

August.

detur. Epist. 49. q. 4. exponens illud Matth. 7. In qua mensura, &c. Ibi quisque sit beatus, vel miser, id est, in ipso sua voluntatis affectu, quae omnium fa- ctorum meritorumque est mensura. Chrysof. hom. 27. in Matth. docet solam vo- luntatem remunerari pro bono, & condemnari pro ma- lo: opera verò externa esse solam signa huius volun- tatis. S. Marcus Eremita lib. de lege Spiritali c. 15. Cui est animus aliquid faciendi, nec potest; perinde est apud Deum cordis cogitorem, ac si fecisset. Bernard. Epist. 77. Quid planius, quam quod volu- tas pro facto reputetur, ubi factum excludit necessitas? Aduerte tamen, hoc testimonium non videri ef- ficax, vt patet intuenti scopum Bernardi: vult enim probare Baptismum externum, non esse ne- cessarium, quando haberi non potest; sed tunc sufficere voluntatem. Hinc tamen inferre non li- cet, baptismum externum nihil addere. Hugo lib. 2. de Sacram. parte 14. cap. 6. fuscè probat, Totum meritum esse in voluntate; & ubi est par voluntas, par esse meritum, etiam si in altero ob im- potentiam desit opus. Tertio Probatur ratione. Primò, Quia actus externus secundum se non habet bonitatem vel malitiam moris formaliter: ergo non addit eam actui interiori; non enim dare potest, quod non habet. Secundò, Actus externi, posita voluntate in- terna, omnino naturaliter & necessariò proce- dunt à potentijs naturali modo operantibus: at- qui propter ea quae naturaliter fiunt, non sumus laude vel vituperio digni: ergo propter actus externos non sumus laudandi vel vituperandi, nisi ratione voluntatis. Tertio, Quia alioqui facultas merendi vitam aeternam in iustis, magna ex parte non esset in ipsorum potestate (actus enim externi multis modis vel causis naturalibus vel hominum vio- lentià possunt impediri;) quod non est confenta- neum diuinae prouidentiae, cuius erat rem tan- tam ponere in potestate cuiusque, ita vt ab alijs non posset dari vel auferri. Quarto, Quia alioqui qui per famulum dat eleemosynam, si iste fraudet, amittet partem suo- rum meritorum; quod nemo dixerit. Dico Secundò, Actus exterior addit aliquam bonitatem vel malitiam obiectiuam & materia- lem in genere moris, quia opus externum secun- dum se est bonum vel malum obiectiuè & mate- rialiter. Hoc modo intelligendum quod quidam dicunt, hominem qui peccat voluntate & opere; magis peccare extensiuè, quam qui voluntate tantum: non quòd maior sit malitia formalis in vtroque, quam in voluntate sola: sed quia mali- tia voluntatis extendit se ad opus externum, ei- que communicatur, sicut anima in corpore magis viuut extensiuè, quam in se sola. Obijcies Primò ex D. Augustino lib. 13. de Trinit. cap. 5. Mala voluntate vel solà quisque miser efficitur, sed miserior potestate, quae male voluntatis de- siderium impletur. Respondeo, Id verum esse, sed per accidens. Nam qui potest malam voluntatem implere, in ea diutius perseverat, sapienti eam repetit, & in executione operis eam intendit, facitque vehementiorem; vt patet in eo qui homicidium vel adulterium per- petrare intendit; qui verò videt se non posse implere, eam deponit.

Solutur.

M iij

Obijcies

debetur. Epist. 49. q. 4. exponens illud Matth. 7. In qua mensura, &c. Ibi quisque sit beatus, vel miser, id est, in ipso sua voluntatis affectu, quae omnium fa- ctorum meritorumque est mensura.

Chrysof. hom. 27. in Matth. docet solam vo- luntatem remunerari pro bono, & condemnari pro ma- lo: opera verò externa esse solam signa huius volun- tatis.

Chrysof.

S. Marcus Eremita lib. de lege Spiritali c. 15. Cui est animus aliquid faciendi, nec potest; perinde est apud Deum cordis cogitorem, ac si fecisset.

Marcus

eremita.

Bernard. Epist. 77. Quid planius, quam quod volu- tas pro facto reputetur, ubi factum excludit necessitas? Aduerte tamen, hoc testimonium non videri ef- ficax, vt patet intuenti scopum Bernardi: vult enim probare Baptismum externum, non esse ne- cessarium, quando haberi non potest; sed tunc sufficere voluntatem. Hinc tamen inferre non li- cet, baptismum externum nihil addere.

Bernardus

Hugo lib. 2. de Sacram. parte 14. cap. 6. fuscè probat, Totum meritum esse in voluntate; & ubi est par voluntas, par esse meritum, etiam si in altero ob im- potentiam desit opus.

Hugo.

Tertio Probatur ratione. Primò, Quia actus externus secundum se non habet bonitatem vel malitiam moris formaliter: ergo non addit eam actui interiori; non enim dare potest, quod non habet.

Ex Ratio- ne.

Secundò, Actus externi, posita voluntate in- terna, omnino naturaliter & necessariò proce- dunt à potentijs naturali modo operantibus: at- qui propter ea quae naturaliter fiunt, non sumus laude vel vituperio digni: ergo propter actus externos non sumus laudandi vel vituperandi, nisi ratione voluntatis.

Tertio, Quia alioqui facultas merendi vitam aeternam in iustis, magna ex parte non esset in ipsorum potestate (actus enim externi multis modis vel causis naturalibus vel hominum vio- lentià possunt impediri;) quod non est confenta- neum diuinae prouidentiae, cuius erat rem tan- tam ponere in potestate cuiusque, ita vt ab alijs non posset dari vel auferri.

Quarto, Quia alioqui qui per famulum dat eleemosynam, si iste fraudet, amittet partem suo- rum meritorum; quod nemo dixerit.

Dico Secundò, Actus exterior addit aliquam bonitatem vel malitiam obiectiuam & materia- lem in genere moris, quia opus externum secun- dum se est bonum vel malum obiectiuè & mate- rialiter. Hoc modo intelligendum quod quidam dicunt, hominem qui peccat voluntate & opere; magis peccare extensiuè, quam qui voluntate tantum: non quòd maior sit malitia formalis in vtroque, quam in voluntate sola: sed quia mali- tia voluntatis extendit se ad opus externum, ei- que communicatur, sicut anima in corpore magis viuut extensiuè, quam in se sola.

24

Actus ex- ternus ad- dit aliquam malitiam materiallem in genere moris.

Obijcies Primò ex D. Augustino lib. 13. de Trinit. cap. 5. Mala voluntate vel solà quisque miser efficitur, sed miserior potestate, quae male voluntatis de- siderium impletur.

25

Obiectio.

Respondeo, Id verum esse, sed per accidens. Nam qui potest malam voluntatem implere, in ea diutius perseverat, sapienti eam repetit, & in executione operis eam intendit, facitque vehementiorem; vt patet in eo qui homicidium vel adulterium per- petrare intendit; qui verò videt se non posse implere, eam deponit.

Solutur.

2. Obiectio. Obijcies Secundò, Bonitas moralis consistit in integritate omnium eorum; quæ recta ratio dicitur actui debere conuenire: atqui alia est integritas eorum, quæ debent conuenire actui interno, alia quæ externo: ergo alia est bonitas actus externi; alia interni. Si alia bonitas, etiam alia est malitia: ergo actus exterior addit aliquid bonitatis vel malitiæ moralis supra interiorem. Ita Scotus.

Solutur. Respondeo, Si loquamur de integritate quæ necessaria sit ad formalem bonitatem moris, nego minorem: Illa enim integritas, quæ requiritur ad bonitatem actus interioris, requiritur etiam ad bonitatem actus exterioris. Nam sine illâ, actus exterior non erit formaliter bonus bonitate moris. Sicut vita animæ necessaria est ad vitam corporis, cum sit vna eademque. Si verò loquamur de bonitate obiectiua vel materiali in genere moris; sic admitto diuersam esse integritatem actus exterioris & interioris. Sed hoc non est contra nostram doctrinam, vt supra dictum.

26
3. Obiectio. Obijcies Tertio, Quando deest facultas operis, non potest actus interior esse tam perfectus, quam ille qui efficaciter causat opus: non enim potest homo tunc habere actum absolutum, *velo*, sed solum conditionatum, *vellem*, qui actus est imperfectus respectu alterius: ergo semper quando fit opus externum, est maius meritum vel demeritum.

Solutur. Respondeo Primò, Etiam si totum esset verum, hinc tamen non sequeretur, opus externum secundum se aliquid bonitatis addere; sed tantummodò actum internum esse in se perfectiorem & meliorem quando opus fit.

Secundò, Si ille cui deest facultas operis, id ignoret, poterit habere actum voluntatis absolutum æquè perfectum, atque is qui operatur; vt patet in eo qui vult dare eleëmofynam, & in executione videt se carere pecuniâ.

Vellem aliquid quando est tam perfectum quam volo.
Tertio, Etsi actus, *velo*, physicè habeat aliquam perfectionem, quæ caret, *vellem*; tamen secundum estimationem moralem, *vellem*, non est minus perfectum quam *velo*, si illud *vellem* sit tale, vt ex vi ipsius sequeretur, *velo*, & opus ipsum posita operis facultate; quia tunc, *vellem*, virtute continet, *velo*, & opus; vt supra dictum. Quòd autem hæc voluntas non exeat in actum, causa est, non imperfectio affectus interni, sed extrinsecus defectus materiæ. Vnde patet, pauperem tantum posse mereri affectu eleëmofynæ, quantum diuitem dando eleëmofynam. Secus est, quando quis habet facultatem operis: tunc enim, *vellem*, non est tam perfectum quam *velo*; quia ex vi ipsius non potest opus sequi. De quo vide Hugonem supra lib. de Sacram. p. 14. c. 6.

27
4. Obiectio. Obijcies Quarto, Si effectus nihil addit interiori voluntati: ergo qui tantum vult mereri quantum S. Paulus re ipsa meruit, tantumdem habebit meriti. Similiter qui tantum vellet peccare quantum Antichristus, tantumdem habebit demeriti.

Solutur. Respondeo Negando consequentiam. Primò, Quia nos hic loquimur de actu vel affectu externo, id est, qui non fit actus vel effectus voluntatis: hunc enim dicimus nihil addere internæ volitioni. Secus est si effectus vel actus volitus, sit actus internus voluntatis: hic enim addit propriam bonitatem vel malitiam actui, quo volitionem.

tus est; vt fit in proposito. Velle enim mereri, est velle actum voluntatis, vel aliquid quod ex illo pendeat.

Secundò, Quia hic comparamus actum internum voluntatis cum actu vel affectu, qui natus est sequi ex vi internæ volitionis. Atqui sanctitas Pauli non est nata sequi ex tali volitione, sed solum ex alijs præstantissimis virtutum actibus. Ob eandem causam is qui optat toto affectu alere infinitos pauperes, non meretur infinitè, vt argumento quodam calculatorio videtur probari; quia opus non est tale naturâ, vt ex vi alicuius affectus sequi possit; nam vel contradictionem implicat; vel certè est omni naturæ creatæ impossibile. Sic qui optat conuertere totum mundum, non tantum meretur, quantum si re ipsa conuerteret; quia opus non est aptum sequi ex vi vnus talis affectus; sed opus est innumeris alijs bonis affectibus.

28
5. Obiectio. Obijcitur Quintò, Si actus externus non addit nouam malitiam; ergo non debet exprimi in confessione; nam tota malitia peccati satis intelligetur, si dicas te voluisse.

Solutur. Respondeo Negando consequentiam. Primò, Quia totum peccatum debet explicari, ac proinde etiam opus externum, quod est pars peccati, etsi materialis, & complementum voluntatis.

Secundò, Quia confessio iure diuino positio introducta est. Vnde credendum est, eam institutam modo commodissimo & saluberrimo: talis autem est, in quo explicantur opera externa. Primò, Quia sic facillimè & breuissimè malitia voluntatis & à penitente explicatur, & intelligitur à Sacerdote. Secundò, Quia plebs vix potest aliter se explicare. Tertio, Quia id sæpè necessarium, vt præscribatur idoneum remedium vel restitutio, vel satisfactio; vel vt vitetur scandalum; vel vt absoluatür à censura. Quarto, Quia peccatum externum cum interno simul est maius peccatum extensiuè; & turpitudine peccati in vtroque simul magis cognoscitur.

ARTICVLVS V.

Virum idem actus exterior possit esse simul bonus & malus?

Prima Conclusio. Idem actus non potest simul esse bonus & malus. Ratio est; quia contraria non possunt esse in eodem. **29**

Secunda Conclusio. Actus manens idem secundum esse naturæ, potest successiuè esse bonus & malus; non autem si maneat idem secundum esse moris.

DVBIVM I.

Virum nullo modo fieri possit, vt idem actus exterior eodem temporis momento sit bonus & malus?

Ratio dubitandi est in duobus casibus. Prior est, quando executio operis pendet à duabus voluntatibus, quarum altera bonam intentionem habet, altera malam: vt cum Dominus bona intentione iubet dari eleëmofynam, & famulus mala intentione exequitur. Alter est, quando executio **30**